

Η ΠΑΛΙΑ ΑΘΗΝΑ ΣΑΝΑΖΗ

Ραδιοφωνική έκπομπή δια
τὴν 16 Ἀπριλίου 1972
ἡμέραν ΚΥΡΙΑΚΗΝ
καὶ ὥραν: 20.30 - 21.00

Τὴν ἐκπομπὴν παρουσιάζουν ὁ ΚΩΣΤΑΣ ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ καὶ ὁ ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ. Τραγουδοῦ ἡ ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ.

162^a

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Σέ μιὰ ἀπὸ τίς τελευταῖες μας συναντήσεις, ἀγαπητέ μου Γιάννο, μᾶς εἶχανε ἀπασχολήσει οἱ καινούργιες ἐλληνικὲς λέξεις πού κατασκεύαζε ὁ ποιητὴς Ὀδυσσεύς Μελαχροινός, γύρω στὰ 1900...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καὶ εἶχαμε ἀναφέρει ἀριετές ἀπ'αὐτές τίς περίεργες λέξεις τοῦ Μελαχροينوῦ...
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί. Ἦτανε ἡ ἐποχὴ, πρὶν ἀπὸ τὸ 1900, πού ἔπνεε ἕνας ἄνεμος στὴν Ἑλλάδα, γιὰ τὴν ἀναμόρφωσι τῆς γλώσσης. Τὸ ξεκίνημα τὸ εἶχε κάνει ἀπὸ τὸ Παρίσι ὁ Ψυχάρης, ὁ περίφημος Γιάννης Ψυχάρης πού εἶχε δημοσιεύσει ἕνα βιβλίο του, τὸ "Ταξίδι" πού ἐδημιούργησε σωστὴ γλωσσικὴ ἐκανάστασι στὴν Ἑλλάδα...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μά τί ἦτανε αὐτὸ τὸ πολυθρόλητο "Ταξίδι" τοῦ Ψυχάρη;
- "Ἐχω ἀκούσει ἀριετές φορές νά γίνεται κουβέντα γι'αὐτὸ τὸ "Ταξίδι".
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν εἶναι μόνο τὸ "~~παλιό~~ Ταξίδι" πού σήκωσε θύελλα ἀπὸ διαμαρτυρίες, μα καὶ τὰ ἄλλα του, τὰ ἐπόμενα βιβλία, ὅπως τὸ περίφημο "Ὀνειρο τοῦ Γιαννίρη", τὸ "Ρόδα καὶ Μηλα" καὶ ἄλλα.

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή, αν καταλαβαίνω καλά, λανσάριζε γλωσσικές θεωρίες ο Ψυχάρης μ'αυτά του τά βιβλία ;
- ΓΙΑΝΝΠΥΚΑΚΗΣ "Οχι ακριβώς, μά με τίς λέξεις πού χρησιμοποίησε, έδινε άφορμή νά γίνωνται συζητήσεις και νά φουντώνη ή άαντίδρασις.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή, σάν τί λέξεις χρησιμοποίησε ο Ψυχάρης ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Λόγου χάριν, τήν άνάγνωσι, τήν λέμε πió άπλᾶ : διάβασμα. Καί ο Ψυχάρης ξεκινώντας άπ'έκει, έλεγε τό άναγνωστήριον - ο ι α - β α σ τ η ρ ι . . .
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Διαβαστήρι ; "Ε, δέν είμαστε καλά.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καταλαβαίνεις λοιπόν τί έγινε με αυτό τό " διαβαστήρι ". Σηνωθήκανε οι εύθυμογράφοι τής έποχής και ύποστηρίζοντας τάχα τίς άπόψεις του Ψυχάρη, άρχισαν νά φτιάνουν λέξεις με τό σύστημα αυτό : 'Αναγνωστήριον - διαβαστήρι . . . Κωνσταντίνος ο Παλαιολόγος - Κωνσταντής ο Παληοκουβέντας, τό τετράγωνον - τεσσαράγ-κωνο, τό κουρείον - κουρευτάδικο, τό φρενοκομεϊον - τρελλά-δικο και ούτω καθ'έξης.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φαντάζομαι τήν συνέχεια. Τό Ποσοκομεϊον, θά έγινε : 'Αρρωστά-δικο, τό Οίνοπωλεϊον - Κρασοκουλιό . . . και τά Προπύλαια τής 'Αιροπόλεως : Μπροστινόπορτα τής 'Αιρόπολης.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Νά πού ξέρεις μερικά Γιάγιο. 'Εμεϊνο όμως πού δέν ξέρεις είναι ότι ο Ψυχάρης είχε καταργήσει τά τριτόκλιτα και αντί νά λέη ο Παρθενών του Παρθενώνος, έκλινε : 'Ο Παρθενός του Παρθε-νου . . .
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Σώπαινε βρέ άδελφέ . . .
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Είναι γεγονός. 'Ο Παρθενός, ιδιαίτερα είχε σηκώσει θύελλα διαμαρτυριών και είρωνείας. "Όμως, ένα πρωϊ, οι άθηναϊοι του 1900, σιάσανε στά γελια, όταν ξυπνήσανε και είδανε με τά μά-τια τους στήν όδόν 'Ιπποκράτους, μία δεύτερη πινακίδα, από ~~κατάλληλα βιβλικά~~ χαρτόνι βέβαια με τήν φράσι : Δρόμος του 'Αλογο-βάστα . . .

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Πώς τό είπες ; Δρόμος τοῦ...

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ τοῦ ἄ λ ο γ ο - β ἄ σ τ α .

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Βέβαια, πολύ σωστά. Ἴππο - κράτους : Ἄλογο - βάστα. Φαντάζομαι τί θά ἔγινε .

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν φαντάζεσαι τίποτε. Καλοῦσε ὁ κόσμος στήν μικρή τότε Ἀθήνα τοῦ 1900, ἐδῶ κι' ἑβδομήντα χρόνια. Κάθε τί πού λεγότανε ἔπαιρνε ἀμέσως τόν δρόμο τῆς διαδόσεως καί τῆς εἰρωνείας. Μερικοί ἀπό τοῦς λογοτεχνες καί τοῦς ποιητάς τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πῆγανε μέ τό μέρος τοῦ ψυχάρη κι' ἐπειδή, ἀφήνανε τότε μαλλιὰ ὄχι βέβαια τόσο μικρού ὅπως σήμερα, ὁ κόσμος τοῦς ἔβγαλε μ α λ λ ι α ρ ο ῦ ς .

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ὅστε ἔτσι βγήκε ἡ γλῶσσα ἡ μαλλιάρῃ, πού λένε ἀκόμα σήμερα;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ὅτσι. Καί οἱ ψυχαρισταί πάλι, βγάλανε τοῦς ἄλλους καθαρευουσιάνους, ἐπειδή θέλανε νά μιλᾶνε μιά φφ γλῶσσα καθαρεύουσα, ὅπως λέγανε.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί θυμᾶμαι καί κάτι ἄλλο : Ἐπειδή οἱ ὀπαδοί τοῦ Μιστριώτη, τοῦ χατζηδάκη, τοῦ Κόντου, εἶχανε ἀναλάβει τήν ἄ μ υ ν α τῆς γλώσσης, τοῦς ἀποκαλοῦσανε εἰρωνικά : Γ λ ω σ σ α μ ῦ ν - τ ο ρ ε ς . . .

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μάλιστα καί μπράβο σου πού τό θυμᾶσαι Γιάγκο. Ἐννοεῖται βέβαια ὅτι ἡ εἰρωνεία δέν ἀρκέσθηκε στήν δημιουργία κωμικῶν λέξεων ὅπως ὁ δρόμος τοῦ Ἄλογο-βάστα καί τό τεσσαράγκινο ἀλλά ἀπησχόλησε καί τήν σάτυρα τοῦ Σουρή, ὁ ὅποτος δέν ἔφηνε εὐκαιρία νά μὴν πετάξῃ κάποια αἰχμή ἐναντίον τοῦ Ψυχάρη καί τῶν ὀπαδῶν του. Κι' ἕνα τέτοιο παράδειγμα εἶναι ὅτι ἔδινε ἐξετάσεις ὁ τότε διάδοχος Κωνσταντῖνος, πού τοῦ ἔγραφε ὁ Σουρής... διάβασέ το ἐσύ Γιάγκο.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

(Διαβάζει) 'Αλύπητα μέ τήν σπουδήν τῆς γλώσσης νά παιδεύεται
νά μάθῃ τό σουρούπωμα τοῦ ἡλίου καί τό σούρουπο
καί νά παρλάρῃ γλῶσσα του μά δίχως νά μπερδεύεται
ποντίκι, ποντινάκι μου, ποντιοτρουπιούρουπο !...

Αὐτό θά ἦτανε κανένα ἀπό τά παιδικά παιγνίδια τῆς ἐποχῆς μέ
τά γλωσσομπερδέματα. "Ὅμως, μιά καί μιλάμε γιά τούς ἀγῶνες
τοῦ Ψυχάρη, μπορῶ νά σοῦ πῶ κι' ἐγώ κάτι. Εἴκοσι καί τριάντα
χρόνια πρίν ἀπό τό 1900, δηλαδή στά 1870, ὅταν τά τραγούδια
τῶν κανταδόρων γραφόntonουσαν σέ στίχους ~~καί~~ κωμικά καθαρευ-
ουσιάνικους, ὅπως : Καί ἦτον - ἡ γείτων - ἐστία χαρίτων
καί καμπυλοτήτων - ωραία θεά... ἢ ἕνα ἄλλο : Εἰς τό φέγγος
τῆς σελήνης - ὦ ψυχή μου ἀπαλύνεις -καί τόν ἔρωτᾶ σου
κλείνεις - εἰς σημείωμα θερμόν... καί τότε ἀκόμη, ^{ὕπῃρχαν} ~~ἀπῃρχαν~~
πολλά τραγούδια πού ^{ἦτανε} ~~εἶχαν~~ γραμμένα σέ καθαρή δημοτική γλῶσσα
ὅπως ὁ "Καραβοκύρης" πού θά μᾶς τραγουδήσῃ τώρα ἡ Κλειώ.

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) Ὁ κ α ρ α β ο κ ὑ ρ η ς

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ

Τό παραδέχομαι. Κι' αὐτή ἀκριβῶς εἶναι μιά κλασσική ἀντινομία.
Γράφονται τραγούδια σέ γλῶσσα δημοτική, στά 1870 καί τά κλασ-
σικά ἔργα τῆς ἴδια αὐτῆ ἐποχῆ μεταφράζονται σέ γλῶσσα κωμι-
κά καθαρεύουσα, ὅπως ὁ Μισάνθρωπος τοῦ Μολιέρου μεταφρασμέ-
νος ἀπό λογοτέχνη ἀξίας ὅπως ὁ Ἰωάννης Ἰσιδωρίδης Σκυλί-
τσης. Καί γιά νά πεισθῆς, ὀρίστε, διάβασε ἕνα μικρό μέρος.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ

Εἶμαι πολύ περίεργος νά ἰδῶ... (Διαβάζει)

"Α, πῶς μεταχειρίζεσαι, δολία, τεχνηέντως
ἀδυναμίαν δυστυχούς, εἰς σέ, παραδοθέντος.

Καί πῶς τήν στρέφεις κατ' αὐτοῦ κι' ἐπικαρποῦσαι μόνον
τό ἔργον τῶν ὀμμάτων σου, αὐτῶν, τῶν δολοφόνων.

'Αρνήθητι τουλάχιστον τό πταῖσμα, ἐξ οὔ φρίττω,
παῦσε, μή πλέον προσποιού, ἀληθινόν ὅτι ἦτο...

αυτή

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις λοιπόν γλώσσα πού χρησιμοποιούσαν στά 1870 ; "Αντε λοιπόν νά καταλάβαιναν οί θεαταί αύτήν τήν γλώσσα. Καί ποϋ ν' ακούσης Γυάγκο μου εταφράσεις από μελοδράματα ; Ποϋ ν' ακούσης τόν Φάουστ νά τραγουδά : 'Ελθέ έμοϋ πλησίον... "Η ν' ακούσης τόν 'Ερνάνη νά ξελαρυγγίζεται : Δός μου τά χειρόκτια έκεινα... Κατά κάποια λογική λοιπόν, είχε ένα δίκαιο ό Ψυχάρης πού κυνηγούσε τήν Άλλη Άκρα... γιατί έτσι έπεκράτησε μία μέση λύσις καί σήμερα δέν μιλάμε οϋτε τήν γλώσσα του Μιστριώτη, οϋτε του Ψυχάρη τήν μαλλιάρη. Σοϋ έχω διηγηθεϊ ποτέ τό ανέκδοτο του Μιστριώτη πού μπήκε ν' αγοράση ταχίνι σ' ένα μπακάλιο ;
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Τήν ξέρω καί είναι χαριτωμένη. Μπήκε μίς μέρα σαρακοστής ό Μιστριώτης σ' ένα μπακάλιο καί εϊπε : Δύνασθε νά μοί προμηθεύσητε ένατόν δραμίών σησαμόπαλτον ; 'Ο μπακαλόγατος τόν κοίταξε σάν νά μήν καταλάβαινε καί του εϊπε : Δέν έχομε τέτοιο πράμμα κύριε... Πως δέν έχετε ; 'Ιδού... καί σηκώνοντας τήν ιστορική του όμπρέλλα ό καθηγητής Μιστριώτης έδειξε ένα τενεκέ μέ ταχίνι.. Τότε ό μπακαλόγατος του αποκρίθηκε : Ταχίνι θέλεις αφεντικό ; Πές μου το ρωμέϊνα νά τ ό καταλάβω. Τί μου τό λές φ ρ ά γ κ ι κ α ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί τήν έπομένη, στό Πανεπιστήμιο, ό Μιστριώτης έλεγε στους φοιτητάς του ένω διηγεϊτο τό έπεισόδιο μέ τόν μπακάλη ; Οί βέβηλοι... τήν θείαν των 'Ελλήνων γλώσσαν φράγκικην τήν αποκαλοϋσιν οί Έλληνες !...
- ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Μέ όλα αυτά θά διασπεδάζανε οί παλαιοί άθηναίοι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τό μεγάλο γλέντι των 'Αθηναίων στά παλιά χρόνια, ήτνε τά γεροντοπαλλήκαρα του καλου κόσμου μάλιστα, πού ήτανε όνομαστά καί δαντυλοδεικτούμενα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μου έλεγες κάποτε για ένα θεατρικό έργο που έσατύριζε τά γεροντοπαλλήκαρα της παλαιάς 'Αθήνας. Τό θυμάσαι μήπως αυτό τό έργο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πώς δέν τό θυμάμαι ; "Ημouνα τότε παιδί καί δέν μέ πήγανε οί γονεΐς μου στό θέατρο, μά τό θυμάμαι πολύ καλά γιατί γινότανε παντοῦ συζητήσεις γι' αυτό. Τό εΐχε γράφει μιá κυρία, γνωστή άθηναία καί κοσμική γυναίκα μάλιστα, ή Φούλα Δεριλύ. Τίτλος τοῦ έργου ήτανε " Οί μπαμπάδες της 'Αφροδίτης " καί τό εΐχε παίξει ή Μαρίνα Κοτοπούλη, γύρω στά 1910 στό θέατρο τότε τοῦ 'Αρνιώτη, σήμερα θέατρο της Λυρικής Σκηνής.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Εΐχε άραγε έπιτυχία ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Τί έπιτυχία μποροῦσε νά 'χη ; Τότε, στά 1910, τά θεατρικά έργα κρατούσανε δυό τρεΐς μέρες τό πολύ. Μεγάλη έπιτυχία θά ήτανε ένα έργο που θά κρατοῦσε ολόκληρη εβδομάδα.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί οί Μπαμπάδες της 'Αφροδίτης ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εΐχανε τήν έπιτυχία της περιεργείας καί τήν έπιθυμία της αντιδράσεως από τά κοσμικά γεροντοπαλλήκαρα της 'Αθήνας, τόν Μιχάλη τόν Στελλάλη τόν διαπρεπέστατο δικηγόρο, τόν περίφημο γερμανό Μάϊφφαρτ που κυκλοφοροῦσε πάντα μέ τό κόκκινο γαρούφαλο στό πέτο του, τόν Τάκη Δαραλέξη τόν δημοσιογράφο, τόν γέρο Καλιφορνά που μ'όλα του τά γεράματα δέν άφηνε κορότσι για κορίτσι, τόν 'Επαμεινώνδα Δεληγιάννη, τόν Σωκράτη Χατζημιχάλη δημοτικό σύμβουλο καί ένα σωρό άλλους.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί ὅλοι αυτοί πήγανε στό θέατρο μέ προθέσεις άγριες βέβαια.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Άγριες βέβαια, γιατί εΐχε διαδοθεΐ ότι τό έργο δέν τούς ανέφερε βέβαια ονομαστικά, μά μέ τόσες λεπτομέρειες καί ιδιότητες ὡστε ήτανε φανερό ~~φω~~ ποιούς έννοοῦσε. Καί τό κακό έγινε σχεδόν πρίν τελειώση ή παράστασις.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τί είδους κακό ; Πρόγνα ; Γιουχάϊσμα ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Κι τι χειρότερο Γιαγιο.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Χειρότερο ; Σφύριγμα ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Χειρότερο κι' από τό σφύριγμα. "Έχομε ξαναπεί' ότι στά πασαά θεατρικά χρόνια τῆς 'Αθήνας, ἡ ἐντίδρασις τοῦ κοινουῦ ἐποη- λωνότανε μέ τό μαξιλάρι...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Α, ναι, τό μαξιλάρι. "Έχομε ξαναμιλήσει κάποτε γιά τό μαξι- λάρι. Τά καθίσματα τῶν θεάτρων τότε ἦτανε ξύλινα καί γιά νά κ'ἔθωνται πιό ἐναπευτικὰ οἱ θεαταί, ὁποῖος ἤθελε νοίκιαζε κι' ἕνα μαξιλαράκι.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπράβο, πού τά θυμάσαι. Κάθε εἰσιτήριο ἀνέφερε ἐπάνω : Τιμή μετά φόρου καί μαξιλαρίου, ὀραχμαί τρεῖς ἢ δύο... "Όμως πρίν ποῦμε κι' ἄλλα σχετικὰ μέ τά μαξιλαρώματα τῆς πᾶ- λῆς 'Αθήνας, ἄς ἀκούσωμε καί κανένα τραγοῦδι τῆς ἐποχῆς
- ΚΑΒΙΩ ΔΕΝΑΡΑΟΥ (μέ συνο εἶσα κλένου) "Αν ποτέ κοιμηθῆς
Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπεις λοιπόν τήν σύμπτωσι Γιαγιο ; Τό τραγοῦδι πού εἶπε ἡ κλέη μας φίλη κλειώ ἔχει ἕμεση σχέσι μέ τά μαξιλάρια
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Δηλαδή, τί εννοεῖς ; Τί σχέσι ἔχει ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἄμεση σχέσι. Μιλούσαμε γιά μαξιλάρια καί ἡ κλειώ μᾶς εἶπε τό " "Αν ποτέ κοιμηθῆς..." "
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Α, ἐκεῖ τό πᾶς ; Τότε ἔχεις δίκαιο. "Όμως μπορούμε νά ἐξα- κολουθήσωμε γιά τά μαξιλάρια.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἄκουσε μερικέσ φράσεις ἀπό ἐφημερί ες τῆς ἐποχῆς : Τό ἔργον ἐμαξιλαρώθη κατόπιν γενικῆς ἀγανακτιήσεως τοῦ κοινουῦ. Καί ξέ- ρεις πῶς γινότανε τό μαξιλαρώμα ; "Όταν ἐκλείνε ἡ αὐλαία καί κερμιέ φορά πρίν ἀνόμα κλείση, κάποιος δυσχεροστημένος θεατῆς πετοῦσε τό μαξιλαράκι του στήν σιηνή... Αὐτό ἦτανε τό σύνθημα. Στήν στιγμῆ, ἕνα, εἴκοσι, πενήντα, ἐκαστό μαξιλά- ρια κατέκλυζαν τήν σιηνή μέ συνοδεία σφυριγμάτων... καί ὕστε- ρα ἐρχόντουσαν τά ἐπινίκια.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ 'Επινίκια ;
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Ἐβγινε τό νοῆμον κοινόν στόν ὁρόμο φωνάζομετας : Τό μαξιλα- ρώσαμε... τό μαξιλαρώσαμε !...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Καί τί συνέβαινε τήν έπομένη μιᾶς τέτοιας πρεμιέρας ; Παί-
ζανε τό ἴδιο ἔργο, τό μαξιλαρωμένο ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ "Οχι βέβαια. Τήν έπομένη, ὁ θίασος ανέβαζε καμμιά παληά του
έπιτυχία, κάποιο ἔργο πού τό ξέρανε οἱ ἠθοποιοί ἀφοῦ φρόντιζε
νά ἀναγραφῆ στίς ἐφημερίδες ὅτι τό παλαιό ἔργο ἀνεβάζεται πάλι
κατόπιν γενικῆς ἀναζητήσεως τοῦ κοινοῦ. Μάλιστα κάποτε, μιᾶ
ἐφημερίδα σέ μιᾶ τέτοια περίπτωσι, ἔγραφε τήν έπομένη ενός
μαξιλαρώματος ὅτι θά ἀναβιρασθῆ τό τάδε ἔργο, κατόπιν γενικῆς
ἀ γ α ν α κ τ ῆ σ ε ω ς γιά τό προηγούμενο !...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Οπως δῆποτε αὐτή ἡ συνήθεια τοῦ μαξιλαρώματος μαρτυροῦσε
νάπως βάρβαρη κατάστασι

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Καί χειρότερη ἀκόμη γιατί τήν έπομένη μιᾶς θεατρικῆς ἀποτυχίας
πού τό ἔργο εἶχε μαξιλαρωθεῖ, ἡ ὑπηρεσία τοῦ θεάτρου, μαζεύον-
τας τά μαξιλάρια, εὔρισκε ὅτι λείπανε τριάντα, σαράντα, πενήν-
τα μαξιλάρια...

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ ~~Εἶπα~~ Τί εἶχανε γίνεῖ αὐτά τά μαξιλάρια ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μερικοί ἀπό τούς θεατάς τά παίρνανε μαζί τους, ἄλλοι γιά ἐκ-
δίκησι πού εἶχανε χάσει τήν βραδυά τους βλέποντας ἕνα κακό ἔρ-
γο καί ἄλλοι... γιά νά τά χρησιμοποιήσουν στό σπίτι τους.

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Αὐτό ἦτανε ὅπως δῆποτε μιᾶ ἀυθαίρετη ἀναίδεια. Καθαρή κλοπή.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Μπορῶ μάλιστα να σοῦ πῶ ὅτι κάποτε - ὅπως διηγεῖται ὁ παλαιός
θεατρικός συγγραφεύς Βικόλαος Λάσκιαρης - συνελήφθη ἕνας θεα-
τής πού ἀπεικόμιζε ἕνα μαξιλάρι καθώς ἔφευγε ἀπό τό θέατρο.
"Ἐγινε φασαρία καί ἐπεισόδιο. Τοῦ εἶπανε ὅτι αὐτή ἡ πράξις του
ἦτανε κλοπή. Κι' αὐτός ἀποκρίθηκε : Κι' αὐτό πού κάνατε ἐσεῖς
νά μοῦ πάρετε ἔξη δραχμές γιά δύο εἰσιτήρια γιά ἕνα φρικτό
ἔργο δέν εἶναι κλοπή ; Καί ἔφυγε μέ τό μαξιλάρι του ὑπό μάλης

ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Ξεκινησαμε ἀπόφε ἀπό τίς ἀκρότητες τῆς γλώσσας καί φτάσαμε
στά μαξιλάρια. Δέν ξαναγυρίζομε στό γλωσσικό ζήτημα ;

- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Δέν ἔχω καμμιάν ἀντίρρηση. Τότε, εἶχανε ἐπιτεθεῖ κατὰ τοῦ Ψυχάρη, ὄχι μόνον οἱ λογιώτατοι, μά καί ὄλος σχεδόν ὁ ἀθηναϊκὸς κόσμος πού εἶχε πάρει στό φιλό αὐτὴν τὴν καταστροφή τῆς γλώσσας. Κάθε μέρα κυλοφορούσανε καινούργιες λέξεις κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Ψυχάρη. Λέξ εις ἀπίθανες γιὰ νὰ εἰρωνεύωνται τοὺς ψυχαριστές. Παραδείγματος χάριν λέγανε οἱ φοιτηταί μεταξύ τους : Αὔριο θά πᾶμε στήν φυλλαδομαζώχτρα.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Φυλλαδομαζώχτρα θά ἦτανε ἀσφαλῶς ἡ Βιβλιοθήκη.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί, ἡ Βιβλιοθήκη. Τὸ στάδιον τὸ εἶχανε αποκαλέσει : Μπεχλιβανότοπο...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Αἰου : Μπεχλιβανότοπος. Δηλαδή τόπος γιὰ τοὺς μπεχλιβάνηδες τοὺς ἀθλητάς. Καί ἀσφαλῶς θ' ἀπαντοῦσαν ἀνάλογα καί οἱ ψυχαριστές.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βέβαια. Εἶχανε βάλει κάτω τὴν κωμῶδια τοῦ Βυζαντίου : Βαβυλωνία καί ἀντιγράφανε τὸν Λογιώτατο τῆς Βαβυλωνίας μέ τίς ἀρχαῖζουσες λέξεις του.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Τώρα πού μοῦ εἶπες Βαβυλωνία, θυμᾶμαι μερικές. Τὸν καφέ λόγου χάριν τὸν ἔλεγε ὁ Λογιώτατος : ~~Παπαφραγκιά~~ Ν η φ ο κ ο - κ ὀ ζ ω μ ο ν... καί τὸ μπακάλικο : Ἐδωδιμοβρωματοπωλεῖον.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Ναί ναί, τὸ θυμᾶμαι τὸ Ἐδωδιμοβρωματοπωλεῖον. Καί οἱ καθαρουσιάνοι, μεταφράζανε ψυχαρικά τὴν ὀμπρέλλα σέ : β ρ χ ο - ἔ μ π ο δ ἰ σ τ ρ α καί τὴν καπνοδόχο σέ κ α π ν ο σ ο υ - λ ἡ ν α... τὸ ἑλληνικὸν Κράτος : Ρωμέϊκο Ντοβλέτι... νὰ διάβασε ἐδῶ ἓνα σημείωμα ἡμερίδος σέ τέτοια γλώσσα γιὰ τὰ σπέρτα τοῦ Μονοπωλείου πού καί τότε δέν ἦτανε καλά.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ (Διαβάζει) οἱ ἀναβοφωτιές τοῦ Ρωμέϊκου Ντοβλετιοῦ ... ἀναβοφωτιές θά ἐννοοῦσανε τὰ σπέρτα... οἱ ἀναβοφωτιές τοῦ Ρωμέϊκου Ντοβλετιοῦ εἶναι γιὰ τὰ πανηγύρια. Δέν προσέχει λίγο τὸ Μονοποῦλι ; Μονοποῦλι ἦτανε τὸ Μονοπώλειον ;

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Ακριβώς. Φυσικά κάθε άθνηατος προσπαθοῦσε νά κατοικεῦσῃ μιὰ τέτοια λέξι γιά νά κάνῃ ἐντύπωσι στήν συντροφιά του. Ρωτοῦσανε κάποιον, νά ποῦμε : Γιατί χάθηκες κτές Βασίλη ; 'Απαντοῦσε ὁ Βασίλης : **¶** Ἦμωνα παγεμένος τήν Κηφισιά μέ τό βαγονοσέργιανο.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ Καταλαβαίνω. Βαγονοσέργιανο θά ἦτανε ὁ σιδηρόδρομος τῆς Κηφισιάς. Σεργιάνι μέ τά βαγόνια. Ξέρω ἐπίσης ὅτι τήν Δεξαμενή τήν λέγανε : Νερομαζώχτρα καί τό 'Εστιατόριο : Κοιλιογεμίστρα, γιατί γεμίζει ἡ κοιλιά.

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Βλέπω ὅτι ξέρεις ἀριετὰ τέτοια μαλλιάρᾳ Γθάγκο. Φαίνεται ὅτι ἔχεις κάνει σπουδές. Μονάχα καντάδες δέν μπόρεσαν νά κάνουνε οἱ μαλλιάροι στήν γλώσσα τους. Καί τήν ἐποχή ἐκεῖνη τῆς ~~φύλλου~~ ἀκρότητος, οἱ κανταδόροι τραγουδοῦσαν πάντα : "Ὅπως τό φύλλον σάν μαρανθῆ, τό παίρνει ὁ ἄνεμος καί τό πετάει...

ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΔΡΑΟΥ (Μέ συνοδεία πιάνου) "Ὅπως τό φύλλον σάν μαρανθῆ
τό παίρνει ὁ ἄνεμος καί τό σκορπάει
ετσι κι' ἡ δόλια μου ἡ καρδιά

Κ.τ.λ. Κ.τ.λ.

ΓΙΑΝΝΙΑΔΗΣ θέλεις νά σοῦ πῶ καί ἄλλες τέτοιες λέξεις τῆς μαλλιάρῆς ; θυμᾶμαι ἀπ' ἔξω τό περίφημο θεώρημα τοῦ Ἰπθαγόρα : Τό τετράγωνον τῆς ὑποτείνουσῆς ἴσοῦται τῷ ἀθροίσματι τῶν τετραγώνων τῶν δύο ἄλλων πλευρῶν. Δοικόν : Τό τεσσαράγωνο τῆς ἀποικτινῆς τεντώστρας ἔρχεται ἴσιο ἴσιο μέ τή σοθμα πού κάνουνε τά τεσσαράγωνα τῶν δύο ἄλλων παίδιων. Παῖδια ἦτανε οἱ πλευρές, δέν εἶναι ἔτσι :

ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Εἶχε κυκλοφορήσει τότε κι' ἕνα φυλλαδιάκι μέ τίτλο Δεξιό τῆς ρομέϊκίας γλώσσας. "Ακουσε μερικές λέξεις : Κρανίον : μυαλοκοῦτι, Στόμα : 'Αβούλωτο, Μάτια : Μπανίστρες, Κύτη : Κυρουδοτραβήχτρα

- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Μπαρμπούνι : Μουστακόφαρο, τό μολυβδοκόνδυλον : Γραφοκαλάμι, έδω είχε και παραδείγματα τό λεξικό : Πήρε τό γραφοκαλάμι νά τής άραδιάση μιá γραφή και νά τής τό στείλη μέ τόν Γληγορόδρομο... Γληγορόδρομος ήτανε τό Ταχυδρομετό.
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ Πολύ σωστά : Ταχύ - δρομετον : Γληγορό-δρομος.
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ Και έξαιολουθοῦσε τό παράδειγμα : 'Απάνω στήν σκεπάστρα... - σκεπάστρα ήτανε ό φάκιελος - έγραφε τήν πινομή της - πινομή, τό όνοματεπώνυμο - και τό ποῦ καθούντανε - ποῦ καθούντανε ήτανε ή διεύθυνσις και πῶς έριξε τήν σκεπάστρα στό Γληγοροδρομοκοῦτι - τό Γραμματοειβώτιον... Και ό κόσμος γελοῦσε μέ αυτά τ'άσσεια, γελοῦσε και ξεκαρδιζότανε
- ΓΙΑΝΝΟΥΚΑΚΗΣ 'Από τήν ἄλλη μεριά πάλι, κάνανε άντεπίθεσι οί δημοτικισταί. Και άποκαλοῦσαν τό κηροῦνι : τρυπότροφον, έπειδή τρυπᾶ τίς τροφές, τό μαχαῖρι : πῶς φάκτιην, τό κοκορέτσι τό λέγανε καθαρευουσιάνικα : 'Εντεροπλέκτην, τό ψητό τής κατσαρόλλας, έν λέβητι έφημένον, τά μακαρόνια : μερμιθίδια Ιταλιωτικά μετά βάμματος μήλων λυκοπερσικῶν. Βάμμα ήτανε ή σάλτσα, μήλα λυκοπερσικά οί ντομάτες... Μία φορά μάλιστα στό περίφημο έστιατόριο τοῦ 'Αβέρωφ, πού ήτανε τό πιό άριστοκρατικό τής 'Αθήνας, πῶς μια συντροφιά φοιτητῶν είχε αναγράφει όλα τά φαγητά τοῦ καταλόγου σέ ἄπταιστη καθαρεύουσα ή μάλλον σέ γλῶσσα αρχαϊκή : θυμάμαι τό δέλφαξ όπτός, πού έσήμαινε γουρουνόπουλο ψητό νησσάριον μετά γεωμήλων, παπάκι μέ πατάτες...
- ΓΙΑΝΝΙΔΗΣ "Όπως τέ βράδυα, οί καντάδες έξαιολουθοῦσαν νά τραγυδιουνται στους δρόμους από τους άθηναίους κανταδόρους και όταν έρχότανε κανένα τραγοῦδι από τό εξωτερικό, έπαινε άμέσως έλληνικούς στίχους και ύπημοότητα έλληνική, όπως τό γνωστό σερβικό τραγοῦδι τοῦ 1920 : 'Ενθυμήσου σιληρά...
 ΚΛΕΙΩ ΔΕΝΑΡΔΟΥ (μέ συνοδεία πιάνου) 'Ενθυμήσου σιληρά, τήν άραία βραδυό...